

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De forma, & caractere Elocutionis, In genere deliberatiuo. Capvt XII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

bus, disciplinis, opibus, ornamentis, liberis, propinquis, mortis genere, supremis verbis, testamentis, exequijs, monumentis, & cæteris id genus, quæ longè satius est percurrere, quam locos communes, consecrari, qui fastidio esse solent, nisi concinna varietate, & clarissimis sententijs illuminentur.

Consolationis ars metrica.

Quamobrem, mirari mihi contigit, duorum præstantissimorum virorum, artem in consolando, non vulgarem, cum enim in communi loco versarentur, rarissimè tractarunt.

Julian. in ep. si. ad Amosium.

Primus fuit Democritus, qui ut Darii Regem, in morte coniugis pertinacius lugentem consolaretur, promisit se mortuam ab inferis excitaturum, si modò, quæ ad tantum opus essent necessaria, rex liberaliter suppeditaret.

Nomina à τ. υβήτων. 2. in tota. Persile non sunt inuenta.

Darius ad hanc vocem aures arrigere, obsecrare, omnia polliceri: tum Philosophus petit sibi dari τριῶν ἀπὸ δῆτων δόματα; trium, scilicet hominum nomina, qui nunquam lugebria sumpsissent, nulli propinquorum, aut amicorum, morti indoluisse, qui cum in toto regno non essent inuenti, ex eo, à communi moriendi necessitate, & fatali lege præclarum, sumpsit consolationis argumentum.

Plutarc. in consol. ad Apol.

Alter est Philosophus quispiam non inurbanus, qui Arsinoen Reginam, filij mortem, sine intermissione lamentantem, hac fabula, consolatus est.

Quo tempore Iupiter honores inter Deumones distribueret, forte tum Luctum abfuisse, ac omnibus iam diuisis superuenisse, cumque sibi quoque tribui aliquid honoris postularer, Iovem omnibus in alios iussimptis honoribus, Luctui largitum esse dolorem, & lachrymas, quæ mortuis impenduntur.

Sicut ergo alij demones eos diligunt, à quibus coluntur: ita ad e quoque, Regina, luctus non accedet, si nullo honore ipsum afficiat: quod si suis eum honoribus, studiosè venereris, novam tibi semper lugendi materiam suggeret.

Consolationis varietas.

Hæc satis artificiosè. Quod verò ad modum attinet consolandi, pro varietate personarum longè debet esse diuersus, cum alijs Philosophorum armis aperte pugnandum, cū alijs remissius agendam, indulgendum est aliquid nature, concedendæ lachrymæ; quibus excinguitur ardor animi, & paulatim relaxa-

tus euaporat affectus, vt loquitur D. Ambr. Non opprimuntur fleris præceptorum severitate, sed magis irritantur: hic iustè dolet, qui dolere vetatur.

Itaque plerumque consolationem differre iuuat, donec primus ille æstus defuerit, & quasi flendo voluptas expleta fuerit: nemo enim tentat ipso funebri die matris, oculos excicare.

Ad summum, longinquitas temporis, civilisque in tolerando dolore constituetur honestas, lætarum subinde rerum influentes species, vel etiam alij affectuum motus excitari, lachrymas, cirò abstergere solent.

Nec immeritò Seneca ad Polybium, in aula Claudij Cæsaris, magnis auctum honoribus, cum fratris morte plus æquo perturbatus videretur, scribit:

Cum voles rerum omnium obliuisci, cogita Cæsarem, fas non est tibi, saluo Cæsare, de fortuna queri.

De forma, & charactere Elocutionis,

In genere deliberatiuo.

CAPVT XII.

Forma deliberatiui generis erit instructa sententijs, & argumentis, nec adco profusa verbis; & axinè verè cum apud graues personas agendum erit, succingere oportet phalaræ orationis fluentes lacinas.

Nihil enim tam à persuasione, quæ in hoc potissimum genere spectatur, alienum, quam præculta, & ambitiosius fluens oratio.

Itaque disertè notat Dionysius Longinus, πρὸς τοὺς ἀρχαίους, simplici Minerua, cum viis Principibus, & dominis tractanda esse negotia, nam si coneris fūco elaborata dictionis haroioium animum circumuenire, ἀγαθὸν καὶ εὐχέλως εἰ ὡς παῖς ἀφρονὺ ὕπνῳ τεχνικῶν ῥήτορος σχήμα πρὸς καὶ ἑπιτεταχὲ εἰς ἡγεταφρόνησιν ἑαυτῶ λαμβάνων. ἔκ παραλογισμὸν ἐπίστε. ἢ ἀποθρησκίται τὸ σύννοον, succenfer, si quasi puer imprudens, à callido Rhetore minutis figuris inducatur, & in con-

Enchiridionis epist. grauis per sona per culjmi.

contemptum subficatas probationes interpretatus, sapissimè totus effertur.

Et hæc, inquam, in negotijs, ubi res, & personæ contractum quoddam, & siccum orationis genus disiderant. Nam plerumque etiam intercidunt suasiones magis adipales, & quæ ad epidiicticas orationes multum accedant. Nolim ego, illas nimis austeras, & horridas fieri, sed suis pigmentis interdum colorari.

Talis est illa suasio Sidonij Apollinaris, epistola sexta libri primi, ubi virum nobilem, rusticana, & umbratili vita impallescens, ad capeffendos reipubl. honores paulò hilarius hortatur, & floridius, his verbis.

Proh pudor, si relinquare inter hubequas rusticanos, subuleosque ronebantes.

Quippe, si & campum stiva tremente profindas, aut prati flores opes, panda curvus salte populæis, aut vineam palmitè grauem, cernuus castis fossor inuertas, tunc est tibi summa votorum beatitudo. Quin potius expergiscere, & ad maiora, se pinguotio marcidus, & inneruis animas attollat. Non minus est tuorum natalium viro, personam suam excolere, quam villam, &c. ibidem suis.

μεταδεδωκεν τοῖς δικάζειν πεπιστευμένῳ. Sacra verò, literæ nihil creatum Deum appellant: nominis solius, non naturæ communionem iudicibus sunt impertitæ.

Idcirco, apud nobilissimas quasque gentes, Reges primum ius dixerunt, de quibus ait Petrus Blesensis.

Reges primi iudices.

Qui dat Regibus diuitias terræ, ab eis aurum non postulat, & argentum; sed vt audiant causam populi, & arguant pro-manufactis terræ.

Certè Imperatores Romani id magnificerunt, quod declarat Claudij exemplum, qui vt ait Suetonius, & Consul, & extra honorè, laboriosissimè ius dixit, etiam suis, factorumque diebus solemnibus, nonnunquam festis, quoque antiquitus, religiosis.

Et notatu quidem dignum est, quod habet Dion in Hadriano Imp. a quo cum muliercula ius petisset, recusassetque: illi retorfit, Noli igitur imperare.

Vtrum præclarum iuris dicendi exemplum dedere supra cæteros Francorum Reges, qui singulari priuilegio sibi manum iustitiæ vendicarunt, quam nulli vnquã principes insignibus habuerunt, & apposuè Agathias, de Gallico populo, ait:

Reges Francia in iure dicendo celebrati.

Τὸ ὑπὲρ κομμδίκου μείναι, τὸ δὲ ἀρχοντεῦμεν.

Accedunt sapientissimæ illæ curiæ, quarû, vt cælum syderibus, sic Gallia purpuris colustratur, quibus nihil, aut ad sapientiam grauius, aut ad dignitatem honorificentius?

Curia Francia quam honorifica.

Quas obres, generis iudicialis magna sæper extitit, & adhuc extat dignitas, in quo possit regina eloquentia triumphare.

Sed, vt eius splendorem plenius agnoscamus, & singularem circa res iudiciarias veterum prudentiam: placet vno aspectu illustriũ regnorum, & reipublicarum fora ponamus ob oculos, vel saltem per transeunam inspiciamus: plenior enim de ijs sermonem consultò relinquimus ijs,

qui tractandæ gentium antiquitates susceperunt.

SECUNDA PARS CIVILIS eloquentiæ.

Genus iudiciale.

CAPVT XIII.

Vt illustria, virtutum omnium præclarissima, plurimum in rebus humanis splendoris obtinet. Sic genus iudiciale, quod in eadem virtute, generis humani custode fortiter asserenda versatur, ingens sibi decus vendicat excellentiæ.

Nulla gens tam seroci, tam que inculto ingenio, quæ si modò umbram reipub. habuit, statim iudicia, & leges, & fora non habuerit: hæc enim tranquillitatis propugnacula, præsidia salutis, ornamenta dignitatis.

Au verò iudices, qui eadem dispensant, tantales, vt eosdem (Theodoreto teste) sacra literæ Deos non vereantur appellare.

Indices: Dij to pretio sunt, & fuerunt apud quosque mortales, vt eosdem (Theodoreto teste) sacra literæ Deos non vereantur appellare.

Τὰ ἡ δὲ αὐτὰ λόγια τῶν γεγονότων οὐδὲν φύσει προσαγορεύειν, ὀνόματες μὲν γὰρ φίλοι.

Hhhh: QVAE